

Alpaidis

Tijdschrift van de Heemkring *Hoegaards Erfgoed* vzw
Erfgoed   Geschiedenis   Volkskunde   Biercultuur

Anno LIV nr. 211 2/2018

Driemaandelijks: juni, juli, augustus 2018

Afgiftekantoor 9550 Herzele

Inhoud Alpaidis 54ste Jaargang (2/2018), nr. 211

- Edito, onze bestuursleden in de kijker
- Prachtige aanwinst, dankzij milde schenking van de familie Putzeys
(*Maurice Dodion en Wasily Pedjko*)
- Hoegaarden als *eeuwenoud* bierdorp : De brouwerijen te Hoegaarden volgens de
cijnsregisters van de prinsbisschop van Luik in het jaar 1599 en 1600. (*dr. Gilbert
Vandenbempt, Haasrode*)
- De Beekbewoners aan de Westkant van het huidige Parochiecentrum tot aan de 'Beek'
(vervolg) (*Hubert Mannaerts en Wasily Pedjko*)
- Bij de tentoonstelling te Meldert in de S. Ermelindiskerk van 19 mei tot 3 juni 2018:
Hoegaarden, Outgaarden, Meldert, Hauthem, Hoksem (*Maurice Dodion en Wasily Pedjko*)
- Archief: Nieuwe inventaris ontsluit het archief van 'Winterhulp'
- Het wapenschild van Meldert op de vlag van de 'Koninklijke Harmonie Sint-Quirinus'
- Inhoud Familieschoon 2018, 2

Voorzitster **Yvette Kleynen** verwierf een prachtig schilderij met de voorstelling van de processie van Hauthem door Alfred Bertrand voor onze heemkring; het schilderij was al te bewonderen op de grote tentoonstelling over 'processies' te Meldert.

Deze tentoonstelling, waarover in dit nummer een artikel staat kwam mede tot stand dankzij de inzet van ons bestuurslid **Noël Verlaers**.

Schitterend opzoekingswerk ook van bestuurslid **Wasily Pedjko**.

'Zou U ons de locatie kunnen mededelen van het witte kruis van onderstaand artikel?

Zodat we bij gelegenheid foto's kunnen maken, of indien U ons foto's kan bezorgen zodat we deze kunnen toevoegen in Traces Of War, uiteraard met heemkring als bronvermelding.

https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20180425_03482494

Website: <http://www.rickyvd.cmshost.nl/>

Vrijwillige medewerker: <https://www.tracesofwar.nl/>

Medebeheerder Facebook groep 'Wereldoorlog 1914-1918'

<https://www.facebook.com/groups/281006438937355/>

Het witte kruis aan de brug van de vroegere spoorweg in Rommersom heeft na jaren speurwerk van Wasily Pedjko van Hoegaards Erfgoed vzw zijn geheim prijsgegeven. Vier Belgische soldaten waren er op 13 mei 1940 slachtoffer van het oorlogsgeweld.

Het heeft jaren geduurd eer achterhaald werd waarom dat kruis in witte zandsteen aan de spoorwegberm werd geplaatst. Het staat op de plaats waar het Veldslagwandelpad onder de brug van de vroegere spoorweg Tienen-Geldenaken passeert. Die spoorweg is nu het fietspad van Tienen naar Geldenaken. "Op het kruis staat niets vermeld, maar uit geboorte gaten erin blijkt dat er alvast een plakkaat op bevestigd was", zegt Pedjko. "Vermoedelijk heeft iemand ze ooit afgevezen. Misschien een souvenirjager. Maar wat erop stond, kon niemand vertellen."

De herdenkingen van het begin van de Eerste Wereldoorlog zette Pedjko en zijn heemkring Hoegaards Erfgoed ertoe aan intens onderzoek te doen. Nu herdenkingen wenken van het einde van WO I komt de waarheid van

het kruis aan het licht. Het heeft iets te maken met de Tweede Wereldoorlog.

De tekst op een plakkaat op de muur van de nabije Kleine Molen naast de Grote Gete op honderd meter afstand sterkte het vermoeden van Pedjko dat het kruis iets maken had met WO II. Er werd op 13 mei 1940 in de omgeving slag geleverd tussen het Belgische en Duitse leger. De plakkaat herinnert aan dat gevecht. "Drie Belgische soldaten sneuvelden, een vierde bezweek in gevangenschap aan zijn verwondingen", achterhaalde Pedjko. "Het zijn Waalse soldaten uit het Naamse van het Tweede Regiment Jagers te Paard. Ze waren 21 jaar toen ze sneuvelden: Jacques Bedoret (Namen), Jules Culot (Namen) en Roger Monthuir (Sanzeilles). Guy Flahaix (Andenne) werd gevangen genomen."

In de gemeenteraad vroeg oppositieraadslid Luc Buccauw (SP.A) aan het schepencollege in dit herdenkingsjaar voor het einde van WO I aandacht te besteden aan het onderhoud van de oorlogsmonumenten, bijzonder dan voor dat geheimzinnige kruis in Rommersom en ook aan dat aan de kerk van Outgaarden, Schepen van Toerisme Marleen Lefevre (CD&V) gaf te verstaan dat het gemeentebestuur het opzoekingswerk van de heemkring te hebben gesteund. "Alle monumenten krijgen een opknabbeurt met het oog op de herdenkingen van 11 november en dat kruis in Rommersom krijgt zeker een opknabbeurt. We gaan de scholen betrekken bij de vredesactiviteiten." Het is nog afwachten of het kruis een nieuwe plakkaat krijgt.

En niet minder geslaagd zijn de gunstige onderhandelingen geweest met **de familie Autenne uit Tervuren**, waardoor onze heemkring dankzij de Confrérie der V Geslachten en de gemeente, het geschilderd portret verworven heeft dat de liberale muziekmaatschappij schonk ca. 1900 aan hun voorzitter, burgemeester en notaris **Arthur Putzeys**; ook het geschilderd portret van zijn echtgenote werd ons geschonken bij dezelfde gelegenheid.

Prachtige aanwinst, dankzij milde schenking van de familie Putzeys

(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

In de “*Société d’Harmonie de Hougaerde*” in 1828 gesticht en geleid door H.J. Paillet (Liberaal burgemeester van 1849 tot 1853) en ook Sinte Cecilia-Harmonie genaamd, sloop de tegenstelling liberaal-katholiek binnen toen Paillet in 1848 liberaal gemeenteraadslid werd en een jaar later de eerste liberale burgemeester van Hoegaarden. Toen deze laatste verhuisde in 1854 vond men geen opvolger tot ... in 't *Nieuwhuys* de muziekmaatschappij “*Les Mélomanes de la Grande Ghète*” werd opgericht in 1860. De vergaderingen werden in 't *Nieuwhuys* gehouden, de repetities gingen door in 't *Cleyn Paradis* en de concerten en bals grepen afwisselend plaats in 't *Cleyn Paradis* en in de grote zaal van het gemeentehuis. In 1865 weigerden de liberalen het concert bij te wonen in 't *Cleyn Paradis* omdat het als katholiek stond aangeschreven ..... en vanaf 1873 waren er twee fracties. Vanaf 1881 zette Arthur zich in voor de liberale muzikanten en toen hij burgemeester werd in 1896 schonk hij de vlag aan de nu volwaardige liberale ‘*Les Mélomanes de la Grande Ghète*’. De katholieke

maatschappij hield de vlag (1862), de liberale kreeg de naam! ... en Arthur kreeg zijn portret, hem aangeboden door zijn muzikanten.

(detail, met naam van de schilder en opdracht)

**Les Mélomanes de la Grande Ghète à leur président
Estime & reconnaissance**

**Portret van Valentine Vranckx
(Kumtich 26.05.1852-Hoeg. 19.01.1922)**

Arthur Putzeys (1849-1906)
x Valentine Vranckx (Kumtich)
hadden één dochter:
Maria Rosalie (1886-1971)
x Léonce Heuninckx (1881-
1961), notaris te Hoegaarden en
opdrachtgever van de **'Villa des
Roses'** en opgevolgd door zoon
Ernest (1912-1978/1999)

Overhandiging van de twee geschilderde portretten aan de gemeente op zaterdag 13 oktober 2018

Raadzaal van het gemeentehuis te Hoegaarden om 11 uur

Iedereen is van harte welkom

Gelegenheidstoespraak door Maurice Dodion over de familie Putzeys die vanaf het einde van de 18de eeuw een blijvende stempel heeft gedrukt op het politieke, economische en culturele leven te Hoegaarden

Een brochure voor een historische **'Putzeyswandeling'** is ter plaatse verkrijgbaar

De jaarlijkse **Regentiedag** van de **'Edele Confrérie der V Notabele Geslachten van Hoegaarden'** gaat die dag door in het Kouterhof ter ere van Arthur Putzeys behorend tot de gilde van de **'Groene Klaver'**; ook hier worden familie en vrienden verwacht van de familie Putzeys aan het feestmaal en de gelegenheidstentoonstelling (inschrijvingsformulieren in ons volgend nummer)

Hoegaarden als *eeuwenoud* bierdorp :
De brouwerijen te Hoegaarden volgens de cijnsregisters van de
prinsbisschop van Luik in het jaar 1599 en 1600.

(dr. Gilbert Vandenbempt, Haasrode)

Recent vonden we 2 lijsten terug van de brouwerijen die actief waren in Hoegaarden in het jaar 1599 en 1600. Deze lijsten zijn terug te vinden in 2 cijnsregisters van Hoegaarden die op heden bewaard worden in het Rijksarchief van Luik ¹. Deze lijsten zijn opgesteld omdat elke eigenaar van een brouwerij jaarlijks belasting moest betalen aan de prinsbisschop van Luik. Hierna volgen de twee lijsten en een bespreking.

Hier volgen die paencynsen (**anno 1599**), waarvan elck panis sjaers betaelt XX stuivers.

Gonis Van Hagendoren (1)	Jan Putmans (5)
Marten Van Parijs (2)	Hendrick Gielis
Hendrick Buntinx	Jan Assels (6)
Willem Nijs (3)	Ghiert van Osmael (7)
Gonis Van Roije (4)	Art Diethawers (8)
Anthonis Stockman	Winde Pieter
Jan Counen	Pieter Van Arschot
Jan De Cuijper erffg	Pieter Scrix (9)
Thomas Nijs erffge	Vincent Bon Jan (10)
Gonis Druijs	Lambrecht Thonis
Renir Vanden Velt	

---

¹ Rijksarchief Luik, Inventaire des archives de la chambre des comptes de la principauté de Liège, A4, 713, XVIe – XVIIIe siècles.

Gonis van Hagendoren
 Marten van Parijs
 Hendrick buntinx
 Willem Nijs
 Gonis van Roije
 Antgonis Storkman
 Jan Roune
 Jan de Rijpdr
 Gomas Nijs
 Gonis druyt
 Renier vanden dult
 Jan putman
 Hendrick gielis
 Jan arschot
 Pieter van osmal
 An d'itgelbde
 blinde Pieter
 Pieter van arschot
 Pieter rivix
 Winde boy Jan
 Lambrecht Gonis

Anno 1599

Gonis van Hagendoren
 Marten van Parijs
 Leon marix
 Willem Nijs
 Gonis van Roije
 Antgonis Storkman
 Jan Roune
 Gomas Nijs
 Gonis druyt
 Renier vanden dult
 Jan putman
 Hendrick gielis
 Jan arschot
 Gheert van osmal
 blinde Pieter
 Pieter van arschot
 Pieter rivix
 Winde boy Jan
 Lambrecht Gonis
 Hendrick pan
 Pieter Lamoyne
 Jaiques maraigne

Anno 1600

Paencijnse (anno 1600), waer van elck paenhuijs sjaers betaelt XX stuijvers.

Gonis Van Hagendoren (1)

Hendrick Gielis

Marten Van Parijs (2)

Jan Assels (6)

Leon Marix (11)

Gheert van Osmal (7)

Willem Nijs (3)

Winde Pieter

Gonis Van Roije (4)

Pieter Van Arschot

Anthonis Stockmans	Pieter Scrix (9)
Jan Coune	Vincent Bon Jan (10)
Thomas Nijs erffge	Lambrecht Thonis
Gonis Druijs	Hendrick Panis
Reijnir Van Velt	Ghiert Lameijns (12)
Jan Putmans (5)	Jaicque Maraigne

Gegevens van enkele brouwers ².

- (1) Gonus VAN HAGENDOREN was de zoon van Pierre Van Hagendoren en Christine Vandermolen. Hij was gehuwd met Maria Tritsmans en nadien met Ida Collart. Schepen van Hoegaarden.
- (2) Marten VAN PARIJS. Had 4 kinderen nl 1) Anne, gehuwd met Jan Ralis 2) Martin, gehuwd met Lucie Diethouwers 3) Denise, gehuwd met Gregoire Taverniers en nadien met Jan Van Aerschot (zie verder) en 4) Catherine .
- (3) Willem NIJS. Had volgens een notarisakte ³ 3 kinderen : 1) Barbara Nijs gehuwd met Vranck Swelden 2) Maria Nijs en 3) Jan Nijs, gehuwd met Lucie Van Linter en nadien met Christine Mues. Jan Nijs was pachter in Honsem op het pachthof van de abdij van Park.
- (4) Gonis VAN ROIJE (VAN ROY, VAN ROYEN). Was gehuwd met Elisabeth de Baillieu. Schepen van Hoegaarden. (Zie ook testamenten L. Borremans in Eigen Schoon en de Brabander, 1973)
- (5) Jan PUTMANS (VANDENPUTTE, VANDE PUTTE⁴). Hij was schepen ⁵ van Hoegaarden.
- (6) Jan ASSELS. Hij was gehuwd met Elisabeth Ralis, waarvan afstamming. De familie ASSELS was een familie met talrijke religieuzen.
- (7) Gheert VAN OSMAL (VAN OSMAEL) was de zoon van Gerard Van Osmael en Catherine Van Molle. Hij was gehuwd met Marguerite Laenen (Van Laenen), waarvan afstamming.
- (8) Art DIETHAWERS (DIETHOUWERS). Hij was dorpsmeester (burgemeester) van Hoegaarden ⁶.
- (9) Pieter SCRIX (VAN SCHRIEK, VANDEN SCHRIECK). Hij was gehuwd met Barbara Fonteniers. Schepen van Hoegaarden.
- (10) Vincent BON JAN (BON JEAN, BONJEHAN). Hij was gehuwd met Catherine Smets en nadien met Anne Van Osmael. Zijn zoon Vincent was burgemeester en schepen van Hoegaarden.

² Deze gegevens komen uit Geneanet met als voornaamste bron : *Familiegeschiedens van Michel Joseph Hermans*. Enkele gegevens zijn afkomstig uit het rijksarchief.

³ Rijksarchief Leuven, Notariaat, Notaris Festrats uit Tienen. Akte 16/03/1637.

⁴ Het gebruik van de familienaam Putmans en Vanden Putte (Vande Putte) binnen éénzelfde familie vonden we ook terug in Leuven in het begin van de 17e eeuw nl. voor de familie van Joannes Putmans gehuwd met Joanna Van Caverson. In de geboorteakten van hun kinderen (in de parochieregisters van de St Pieterskerk) vinden we de familienamen Putmans (2), Vandeputte (1) en Vande Putte (1).

⁵ Rijksarchief Leuven, Schepenarchief Hoegaarden, Rollen boek 1034 bis, akte dd. 6/11/1609

⁶ Rijksarchief Leuven, Schepenarchief Hoegaarden, Rollen, boek 1034, akte dd. 7/01/1602

(11) Leon MARIX (MARICQ). Was de vader ⁷ van Christine MARIX, gehuwd met Lambert DE PAS, meier van Hoegaarden, Beauvechain en Tourinnes-la-Grosse.

(12) Gheert LAMEIJNS (LAMEYNS, LAMEYN, LAMENS, VAN LAMMEN). Hij was gehuwd met Barbara Taverniers. Bezat een huis met hof “op die beek tot Hougarde”. ⁸

Bespreking : Hoegaarden, een eeuwenoud “bier”dorp.

Deze lijsten tonen aan dat er al veel brouwerijen actief waren in Hoegaarden eind 16^e en begin 17^e eeuw : 21 brouwerijen in 1599 en 22 brouwerijen in 1600.

Wanneer we de 2 lijsten vergelijken, dan stoppen de brouwerijen van Hendrick Buntinx, Jan de Cuijpere en Art Diethawers (Diethouwers) in 1600 maar komen er wel 4 brouwerijen bij : de brouwerij van Leon Marix, Hendrick Panis, Ghiert Lameijns en Jaicque Maraigne.

Bovenstaande lijsten zijn echter niet volledig. In een vorig artikel over de Hoegaardse brouwerijen die cijns betaalden aan de prinsbisschop van Luik, toonden we reeds aan dat er ook brouwerijen waren die géén cijns verschuldigd waren aan Luik. ⁹ Er waren dus minstens 21 brouwerijen actief in 1599 en minstens 22 in 1600.

En er waren zeker meer brouwers actief. Want de bovenstaande lijsten geven enkel de eigenaars van de brouwerijen weer. In Hoegaarden waren steeds veel huurbrouwers actief. Uit de bestaande brouwerijregisters ¹⁰ weten we dat het aantal huurbrouwers het aantal brouwerijen steeds sterk overtrof.

Terecht kunnen we Hoegaarden bestempelen als een eeuwenoud bierdorp !

Hoegaarden al eeuwen geleden geregeerd door zijn brouwers.

Wat ook opvalt in deze eeuwenoude cijnslijsten is dat verschillende eigenaars van een brouwerij tevens schepen waren in Hoegaarden. Schepenen werden benoemd door Luik en de benoeming was voor het leven.

De lokale macht ¹¹ was in 1600 reeds in de handen van brouwers en dit zou zo blijven voor de volgende 2 eeuwen.

Hoegaarden al eeuwen geleden een aantrekkingspool voor brouwers.

Volgens Alphonse Wouters ¹² was Hoegaarden begin 1600 een ware aantrekkingspool voor nieuwe brouwers.

Deze werden door de bestaande brouwerfamilies echter als *indringers* beschouwd :

« *Au commencement du XVIIe siècle, quelques personnes “de diverses nations” s’étant établies dans le bourg pour exercer la même industrie, des plaintes très vives s’élevèrent contre ces intrus.* »

---

⁷ Rijksarchief Luik, Chambres des comptes de la principauté de Liège, A4, n° 713 , Mémoire touchant Hougarde : « Lambert Depas... at épousé Christine Marix, fille de **Leon** Marix et ont engendré sept enfants.... »

⁸ Familieschoon LVI nr 51 art. 194 : Genealogie Lamens uit Bost door M. Dodion en Wasily Pedjko. Gheert Lameijns zijn oudste zoon Gregorius Lameijns was kanunnik en priester te Hoegaarden. Zijn tweede zoon Jan Lameijns nam de brouwerij van zijn vader over. (zie verder)

⁹ Zie ook Alpaidis 49e Jaargang nr. 191, 2/2013 : De eigenaars van de brouwerijen te Hoegaarden tussen 1715 en 1732. *Bijvoorbeeld* in 1716 betaalden er 11 brouwerijen cijns aan de prinsbisschop van Luik; 4 brouwerijen betaalden echter géén cijns nl. de brouwerij van de pastoor van Halen, de brouwerij van de grote molen, de brouwerij boorenhol en de brouwerij van Servaes Sweerts (die door Servaes Sweerts gehuurd werd van de familie Flemalia tot 1729).

¹⁰ Rijksarchief Leuven, schepenarchief Hoegaarden, brouwerijregisters, 4270 – 4283.

¹¹ De regentie in Hoegaarden werd benoemd door Luik en bestond uit de meier, de griffier en 6 schepenen.

¹² Alphonse WAUTERS, Géographie et histoire des communes Belges, 1876, Hoegaarden, p. 23

Une nouvelle ordonnance fut adoptée et à la demande du maire, des bourgmestres et des jurés approuvée par le prince-évêque Ferdinand de Bavière (22 décembre 1615). « ¹³

Deze verordening uit 1615 werd reeds besproken door wijlen Hubert Van Nerum in Familieschoon nr. 45 p. 270.

Een greep uit deze maatregelen :

- *Een brouwer kon zich enkel in Hoegaarden vestigen als hij katholiek was en trouw beloofde aan het gezag van de Prinsbisshop van Luik.*
- *Zonen van Hoegaardse brouwers en brouwers die al 12 jaar lang te Hoegaarden gevestigd waren, moesten geen patentrecht betalen. Al de anderen wel.*
- *Een Hoegaardse brouwersdochter mocht haar vader opvolgen. Maar indien ze niet trouwde met een Hoegaardse brouwerszoon dan moest ze ook patentrecht betalen.*
- *Een vreemdeling die als brouwersgast in een brouwerij tewerkgesteld werd, moest beloven om minstens drie jaar in dienst te blijven.*

Maar deze protectionistische maatregelen zouden niet kunnen verhinderen dat talrijke nieuwe brouwers zich zouden vestigen in Hoegaarden.

Dit blijkt ook uit het recent artikel “16 brouwers, allen ingezetenen van Hoegaarden ondertekenen een akte in 1654” door dr. Paul Van Duynhoven ¹⁴ .

9

In vergelijking met de lijst uit 1600 herkennen we in 1654 als “oud” brouwersgeslacht:

Jan Van Lammens ¹⁵

Jan Van Aerschot ¹⁶

Anthone Stockmans ¹⁷

Willem Nijs

Talrijke nieuwe brouwersgeslachten verschenen in de loop van de 17e eeuw op de voorgrond...

---

¹³ Alphonse WAUTERS, Géographie et histoire des communes Belges, 1876, Hoegaarden, p. 23

¹⁴ Alpaidis, anno LIV nr. 210 1/2018 p. 11.

¹⁵ Familieschoon LVI nr 51 art. 194 : Genealogie Lamens uit Bost door M. Dodion en Wasily Pedjko. Jan Van Lammens (Lameijns) was de zoon van Geert Lameijns (bezat een brouwerij in 1600). Jan Lameijns huwde in 1623 met Marie Van Herberghen.

¹⁶ Jan Van Aerschot was getrouwd met Denise Van Parijs, de dochter van brouwer Marten Van Parijs. (zie lijst uit 1599 en 1600)

¹⁷ Vermoedelijk Antoine Stockmans, gehuwd met Elisabeth Van Aerschot. (beiden begraven in de kerk van Hoegaarden) . In 1582 woonde een Anthonis Stockmans in een huis, hof met toebehoren in Rommersom. (Rijksarchief Leuven, SAL, Hoegaarden, Leenrechtelijke archieven, boek 4240)

De Beekbewoners aan de Westkant van het huidige Parochiecentrum tot aan de 'Beek' (vervolg)

(Hubert Mannaerts en Wasily Pedjko)

De Breus(schau) of de 'Ecole de l'immaculée Conception' (De Onbevleete Ontvangenis), De parochie had nog geen eigen schoolgebouw en evenmin een woonst voor de broeders in 1900. De eerste maanden van hun verblijf te Hoegaarden hebben de broeders hun intrek mogen nemen in het huis van de familie Stockmans.¹⁸ Op *Goede Vrijdag*, 5 april 1901, namen ze hun intrek in de gebouwen van wat nu het parochiecentrum is op de Tiensestraat. Hun woonst was bewoonbaar, de schoollokalen moesten nog gebouwd worden. Dat broederhuis was vroeger een grote schuur, nu herbouwd in een gerieflijke woonst. Recht over de schuur stond vroeger een groot woonhuis, *een weinig gotisch van stijl*, en een stalling voor 15 paarden. Op de voorgevel las men: *'Café Julien. Ecurie pour 15 chevaux.'* Deze gebouwen waren nu zo goed als afgebroken en op dinsdag 15 oktober 1901 zouden de nieuwe klaslokalen ingewijd worden. De broeders gaven de school te Hoegaarden op in 1920 wegens gebrek aan voldoende gediplomeerde onderwijzers¹⁹. Ondertussen was er een plaatselijk schoolcomité sinds 1913²⁰ en de school werd verder gezet met lekenleerkrachten. De gebouwen werden overgenomen door de *'Parochiale werken van de dekenij Tienen'* in 1924. Met het schooljaar 1972/3 verhuisde de school naar de zusters.

School der Onbevleete Ontvangenis (in neogotische letters boven de voorgevel)

¹⁸ Palend aan het kerkhof in de Pastorijstraat.

¹⁹ Archief van de broeders..., Oostakker, Brief van het aartsbisdom Mechelen waarin de broeders gevraagd wordt de school te Hoegaarden terug over te nemen; bleef zonder resultaat.

²⁰ In 1912/3 is er voor het eerst sprake van een schoolcomité voor het vrije onderwijs met dokter Emile Lodewijkx, Alph. Van den Broeck, Jos. Moons, Constant Rimanque, Gust. Draulans en pastoor Van Gucht. In de loop der jaren vinden we de namen terug van Edm. Cipers, Arm. Collaert, O. Finoulst, Urbain Vandermolen, Ach. Ausloos, Henri Willems, Georges Vandermolen

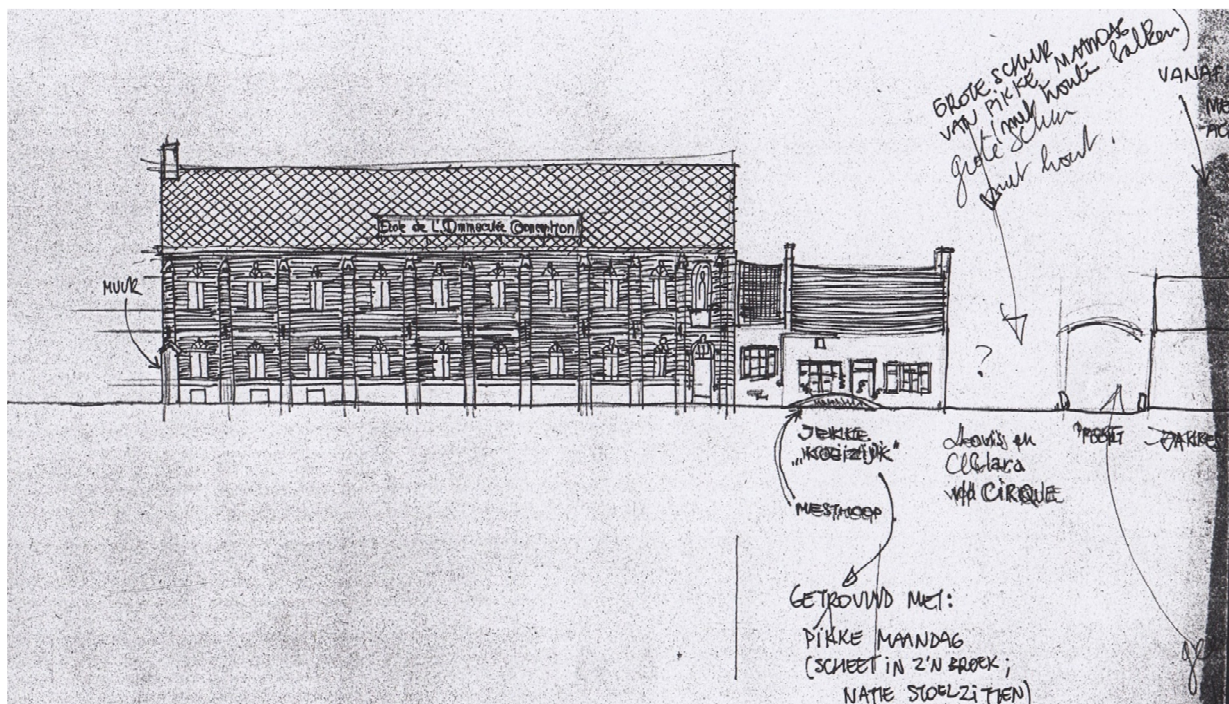
- Jekke Koeizijk en Pikke Mondag.

Ze bewoonden een huis met winkel en een kleine boerderij met stallen en een schuur die uitstak tegenover de ander huizen. De schuur was gebouwd met zichtbare balken en daartussen gewit. Jekke dankte haar naam aan de grote gierpoel én mesthoop voor haar deur en het sterk reukje dat daarvan afkwam. En Pikke rook al niet veel beter als hij zat was: dan kakte hij in zijn broek waar hij zat of stond.

Jekke verkocht snoep in *horekens* die ze uit oud gazettenpapier had gevouwen. En als de kinderen snoep kwamen kopen moesten ze achteraf de lege *horekes* (sic) terugbrengen want dat kostte geld!

De bronnen zijn schaars over haar afkomst maar ergens was ze familie van *Waar Maes*.

- Waar de schuur van Jekke stond zal Lewie en Klara van de Sirk later een huis zetten alwaar ze velowinkel begonnen. Op de plaats waar eens de mesthoop stond bouwde Lewie 'n tweede huis dat later zou bewoond worden door het gezin van Rutte (Robert) Van Nerum, van 1938 tot 1950. De laatste twee jaar bracht hun zoon Tuur zijn kersverse echtgenote, Josée Coenen (de bloemiste), nog mee onder 't dak.

- **Chil (Kastrol) van Jakkes**, getrouwd met Leeske; hun dochter Julia zal later de stoffenwinkel, rechts in het huis, openhouden. Ze heten in feite Ausloos. De andere dochter trouwde met Charel Rosier van de winkel (Tissus, Confections) op de *Plek*.

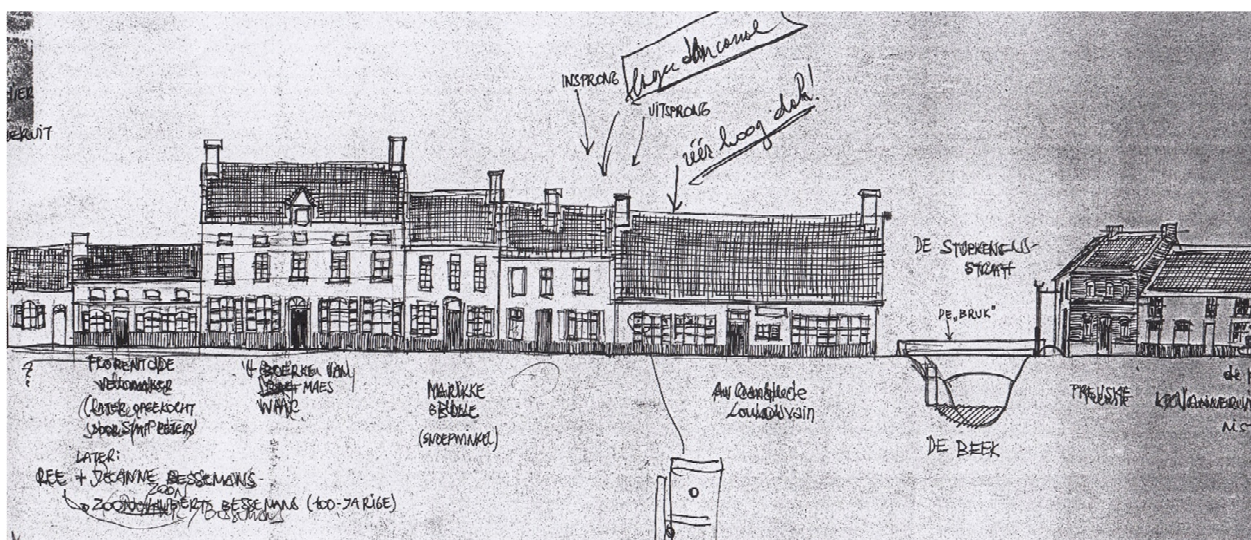
Later werd vóór de winkel 'n tweede gebouwd, gelijk met de gevel van de andere huizen '*Au mouton blanc*'.

Hun zoon, Mon van Jakkes, trouwde met een meisje van Van Winkel van op de Vroente

*Achille Ausloos x Elisa Dotremont en Raymond Nagels (bovenste rij)
 Felicie Dotremont, Emma Dotremont met Irma Ausloos, Pa Jakkies (Jean Dotremont x
 Julienne Van Ex), Odile Dotremont en Lucien Nagels (onderste rij)*

12

-Waar (Edouard, Edward) Maes

Bezat veel huizen op de grote weg van Tienen naar Geldenaken.

Zijn schuur stond waar nu (ca. 1980) 't Gemeentekrediet staat, en iedere zaterdag, als iedereen zijn braai (= de stoep) had gekeerd (= geveegd), kwam Rekes of Vital met 'n kruiwagen hooi door de hele straat en niemand zei er wat van.

Waar Maes (*'t boerke van Waar Maes*) woonde in het grote huis.

Kinderen: drie jongens, drie meisjes.

De zonen waren: -Rekes Bluts, die jongman bleef;
-Leander, de chef van de statie in Tienen;
-Vital, die trouwde met Dil Kaaien (Odile Vandermolen) en ze kregen 3 kinderen: Henri, Hilda en Matilleke; Hilda zou later trouwen met Rik van de *'Plezanten Hof'* (Delmotte), wiens zuster Maria, trouwde met Jos Peeters, één der bronnen van dit 'BEKELANT'.

De meisjes waren Octavie die jongedochter bleef en met Rekes het huishouden bleef doen: Palmyre; en Mathilde, die later de moeder werd van Palmyre, de moeder van Irène van Delmulle.

- **Naast het grote huis van Waar Maes** stond er nog 'n kleiner dat van hem was. Eerst bewoonden Ree Bessem en Zwette Jeanne dit huis. Ree is 'n zoon van Bare Bessem(ans) die meer dan 100 jaar werd; Ree en Jeanne hadden 3 kinderen: Stéphanie, Albert en Gustaaf. Daarna kwam Florent Beccauw uit Rommersom er 'n velowinkel openhouden, samen met zijn vrouw Ermendine.

Heel op het einde woonde in dit huis ook nog Fonke Vaaske, de kremboor (ijskroom venter), wiens vrouw later in Oteppe zou verongelukken. Dit huisje werd later opgekocht door Staaf Peeters, broer van Palmyre, getrouwd met Makke Kwest (hardiquet).

- **Marikke Bolle**, getrouwd met Constant Stevens. Eén van hun dochters was Emeleke die later de moeder zou worden van Miel Mathijs van Overlaar, Maria en Germaine.

Marike Bollen had een winkeltje waar men boekshering (= bakharing), stokvis en pekelharing kon kopen en toebak, mostaard en zelfgemaakte lekpijen.

- **De familie van Marcel Vlasselaers** woonde naast de Canal; de vader was Bare, de mandenmaker en zijn vrouw was Merikke.

- **De Canal 'Au canal de Louvain'**,

Was eerst een afspanning waar reizigers konden overnachten. De allereerste telefoon van Hoegaarden was in de Canal, en allen daarheen. 't Was zo'n geval om te draaien.

Frans (den Donker) van de Canal was 'n gepensioneerde gendarm en naast het huis was vroeger 'n paardestal waar de collega-gendarmen hun paard konden laten rusten.

Frans had met zijn vrouw Stéphanie Roeks (Schoofs) twee dochters. Allebei schoon vrouwen. Marie-Louise trouwde met Paan van de Kloosterstraat en Margritte (de boonstaak) huwde met een Merckx van Kuntich, de granenmarchand en die was 'n duivenkampioen.

Frans verbouwde de paardenstal in winkel voor hoejes en klakken voor zijn ene dochter en in het linkse gedeelte van de Canal maakte hij 'n specerijenwinkel voor zijn andere dochter.

De Canal stond op de hoek van de grote weg en de Stupkensstrot.

- **En dan stonden 3 kleine huisjes wat achterin** en dwars ten opzichte van de Stupkensstraat.

In het eerste woonde *Bare Boi*, de smet; In het tweede *Trees Pit*

En in het laatste *Jekke de Lameer*; in dit huisje zou *'Rapid'* (*Edward Boesmans*) 'n kortstondige carrière hebben van 'snelle kapper'.

**Bij de tentoonstelling te Meldert in de S. Ermelindiskerk
van 19 mei tot 3 juni 2018
Hoegaarden-centrum, Outgaarden, Meldert, Hauthem, Hoksem**

(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

Hoegaardse processies, vroeger en nu

Een overzichtstentoonstelling met foto's, video en -filmprojecties met getuigenissen over Hoegaardse processies, stoeten, heiligen, apostelen, engelen en maagden ... van 1900 tot nu, aangevuld met oude documenten en processieattributen en met thematische werken van enkele Hoegaardse kunstenaars. Een organisatie van de heemkring Hoegaards Erfgoed vzw, in samenwerking met het Davidsfonds, de processiecomités en de gemeente.

Algemeen zicht op en tegelijk sfeerbeeld van de tentoonstelling met de papieren bloemenslingers van Meldert en de papiersnippers als strooisel inclusief; Noël Verlaers, de drijvende kracht achter de tentoonstelling houdt de 'Bisschopsstaf van Notger' vast', het symbool waarmee de heemkring voortaan de erfgoedmanifestaties zal merken.'

14

Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen²¹

Het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium heeft in 1967 van de Ministers van Cultuur de dringende opdracht gekregen om een volledig repertorium samen te stellen van het kunstbezit van ons land. Dat repertorium moet, onder de vorm van identificatienotities aangevuld met fotografische opnamen, een beveiligingsinventaris zijn, de eerste fase in de organisatie van een meer doelmatige bescherming van het kunstbezit.

Dat het KIK die opdracht kreeg is normaal. Er was al dertig jaar ondervinding en het instituut bezat toen al vijfhonderdvijftig duizend inventarisfoto's.

Opmerking: de publicatie gebeurde per gerechtelijk kanton en de gemeenten zijn alfabetisch gerangschikt, rekening houdend met de samenvoegingen, afschaffingen en nieuwe naamgevingen, ingevoerd voor 1977.

Na elke notitie wordt het negatiefnummer van de fotografische opname vermeld, gevolgd door het jaar van de opname.

In dit nummer geven we het overzicht van de sculpturen in de verschillende kerken en kapellen, met tussenin een paar afbeeldingen uit de tentoongestelde collectie kerkelijk erfgoed. In een volgend nummer wordt de aandacht gevestigd op de andere voorwerpen. Benaming en benoeming zal dan ook samen met de inventaris van toen en nu een geschakeerd beeld opleveren van wat bewaard is, van wat verwaarloosd is, van wat verloren is gegaan en van wat dringend moet geherwaardeerd worden.

Hoegaarden

1. Kapel Sint-Catharina (Sint-Katarina-Houtem) (sic)²²

Beeld, **H. Catharina van Alexandrië** (begin 17^e eeuw, Mechels atelier, gepolychromeerd hout, ca. 70 cm (M 232219'75)

Beeld, **O.-L.-Vrouw met Kind**, (begin 17^e eeuw, Mechels atelier, gepolychromeerd hout, ca. 70 cm (M 232203'75)

Beeld, **H. Barbara**, 1^e kwart 16^e eeuw, gepolychromeerd hout, ca. 90 cm (M 232222'75)

Beeld, **H. Bisschop**, 1^e kwart 16^e eeuw, gepolychromeerd hout, ca. 90 cm (M 232220'75)

Beeld, **Sint-Anna te Drieën**, 1^e kwart 16^e eeuw, gepolychromeerd hout, ca. 110 cm (M 232199'75)

Beeld, **H. Antonius abt**, 16^e eeuw (?), gepolychromeerd hout, 44 cm (M 232214'75)

Beeld, **O.-L.-Vrouw**, afkomstig van Calvariegroep **of H. Vrouw** van Graflegging, 16^e eeuw (?), gepolychromeerd hout, 76 cm (M 232208'75)

Beeld, **Christus op de koude steen**, 17^e eeuw, gepolychromeerd hout, 76 cm (M 232205'75)

Beeld, **H. Ambrosius**, 17^e eeuw, gepolychromeerd hout, 76 cm (232215'75)

Volgende pagina:

De opstelling van de processie op een schilderij van de Hoegaardier

Alfred Bertrand (1895-1977),

schilderij dit jaar verworven door onze heemkring Hoegaards Erfgoed vzw. Twee groepen vrouwen dragen de 16de eeuwse houten beelden uit de kapel: de H Catharina en de Onze-Lieve-Vrouw. De mannen dragen een H. Hart. Deze en andere beelden zijn, na diefstallen, verwijderd uit de kapel en uitgesteld in de schatkamer van de kerk te Hoegaarden. Het beeld van Onze-Lieve-Vrouw is gestolen, van de H Catharina gaat een kopie mee in de processie.

²¹ Christina Ceulemans en Benoit Geukens, Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Brabant, Kanton Tienen, Ministerie van Nederlandse Cultuur, Brussel, 1980

²² Ceulemans Chr., idem, p. 37-38; Houtem in de plaats van Hauthem

2. Kerk Sint-Gorgonius²³

16

Beeld F. Deckers, **H. Antonius van Padua**, ca.1882, gepolychr. hout, ca. 175 cm

Beeld F. Deckers, **H. Barbara**, getekend, ca. 1882, gepolychr. hout, ca. 175 cm

Beeld door F. Deckers, **H. Engelbewaarder met kind**, ca. 1882, gepolychr. hout, ca. 175 cm

Beeld F. Deckers, **H. Gorgonius**, ca. 1882, gepolychr. hout, ca. 175 cm

Beeld F. Deckers, **H. Hubertus**, ca. 1882, gepolychr. hout, ca. 175 cm

Beeld F. Deckers, **H. Jozef met Kind**, ca. 1882, gepolychr. hout, ca. 175 cm

Beeld F. Deckers, **H. Rochus van Montpellier**, ca. 1882, gepolychr. hout, ca. 175 cm

Beeld monogramist W, **H. Paulus apostel**, getekend en gedateerd 1748, beschild. hout, 265 cm

Beeld monogramist W, **H. Petrus apostel**, getekend en gedateerd 1748, beschild. hout, 265 cm

Beeld, **Christus op de palmezel van de Blijde Intocht in Jeruzalem**, 1^e helft 16^e eeuw, Brabants atelier, gepolychromeerd hout, 150cm (E 17891, z.d.; M 65019, z.d., profiel $\frac{3}{4}$ links (B 74576'44; B 152757'54; E 17829, z.d.; E 17892, z.d.; E 17896, z.d.), profiel $\frac{3}{4}$ rechts (B 74577'44); details: bovenhelft (B 74578'44), profiel $\frac{3}{4}$ links (B 74574'44))

Beeld, **Christus op de koude steen**, begin 16^e eeuw, Leuvens atelier, gepolychromeerd hout

Beeld, **Jezus aan het kruis, op einden van kruisarmen in vierpas de symbolen van de Evangelisten**, kruis 1^e kwart 16^e eeuw, corpus 2^e helft 16^e eeuw (?), ontkleurd hout, totale hoogte 210 cm (M 141673'79)

Beeld, **O.-L.-Vrouw Onbevleete Ontvangenis, met Kind dat kruis draagt, vertrapt de Slang, staat op wereldbol met dierenriem**, begin 18^e eeuw (?), gepolychromeerd hout, ca. 150 cm (B 80550'44)

Beeld, **H. Rochus van Montpellier**, 1^e helft 18^e eeuw, gepolychromeerd hout, ca. 110 cm

Beeld (buiten de kerk), **H. Gorgonius**, 3^e kwart 18^e eeuw, steen, ca. 200 cm

Beeld (buiten de kerk), **O.-L.-Vrouw met Kind**, 3^e kwart 18^e eeuw, steen, ca. 200 cm

²³ Ceulemans Chr., p. 38-42

3. Kerk Sint-Jan-Evangelist (Hoksem)²⁴

Johannes voor de Latijnse poort (feest 6 mei; en 8 mei in de oosterse kerk)

De apostel en evangelist Johannes preekte het evangelie in de stad Efese. Daar werd hij door de stadhouder gevangen genomen en men gebod hem aan de afgoden te offeren. Maar hij weigerde te gehoorzamen en werd in de gevangenis geworpen. Men schreef keizer Domitianus een brief waarin hij werd uitgemaakt voor een lelijke tempelschenner, een verachter van de

Detail processievaandel Hoksem

*goden en een dienaar van de gekruisigde. Domitianus beval hem naar Rome over te brengen. Daar aangekomen werden hem - om hem belachelijk te maken - al zijn hoofdhaaren afgeschoren. Voor één van de stadspoorten, de zogeheten Latijnse Poort, werd hij **neergelaten in een ketel kokende olie op het vuur**. Maar het deed hem in het geheel geen pijn en ongedeerd kwam hij er weer uit. Nadien bouwden de christenen in die stad een kerk, en ze vierden deze dag alsof Johannes op dat moment inderdaad de marteldood had ondergaan. Toen keizer Domitianus bemerkte dat hij ook op deze manier Sint Johannes niet kon afbrengen van de verkondiging van het evangelie, zond hij hem in ballingschap naar het*

eiland Patmos. Het is goed te bedenken dat de Romeinse keizers niet de christenen vervolgden vanwege de verkondiging van Christus - want ze wijzen geen enkele godheid af; nee, het was, omdat Christus zonder toestemming van de senaat als godheid vereerd werd. En zo iets stonden ze niemand toe. (feestdag 27 december), 4 januari, 6 en 8 mei en 26 september

Beeld, **O.-L.-Vrouw met Kind op maansikkel**, eind 15^e eeuw, Brabants atelier, gepolychromeerd hout, 124 cm (M 232298'75)

Beeld, **H. Joannes evangelist**, afkomstig van zogenaamde Bron, eind 14^e – begin 15^e eeuw, gepolychromeerd hout, beschadigd, 37 cm (M 232303'75)

Beeld, **H. Joannes evangelist**, 15^e eeuw, gepolychromeerd hout, 88 cm (M 232295'75)

Beeld, **Cherubijn**, 16^e -17^e eeuw, gepolychromeerd hout, 120 cm (M232312'75)

Beeld, **Cherubijn**, 16^e -17^e eeuw, gepolychromeerd hout, 120 cm (M232313'75)

Beeld, **H. Lambertus van Luik**, 2^e helft 16^e eeuw, gepolychromeerd hout, 73 cm (M 232301'75)

4. Kerk Sint-Jozef (Mulck)²⁵

De moderne zaalkerk werd in 1971 gebouwd naar de plannen van architect Reynaerts. Het grondplan is opgevat als een rechthoek met langs de noordzijde een eveneens rechthoekige weekkapel. Het geheel is opgetrokken in baksteen en beton.

5. Kerk Sint-Lambertus (Groot Overlaar)²⁶

²⁴ Ceulemans Chr., p. 42-43

²⁵ Ceulemans Chr., p. 43-44 ; nu onder Tienen

²⁶ Ceulemans Chr., p. 44-45, nu onder Tienen

Beeld, **H. Bernardus van Clairvaux**, begin 18^e eeuw (?), gepolychromeerd hout, ca. 90 cm
Beeld, **H. Lambertus van Luik**, 18^e eeuw, gepolychromeerd hout, ca. 110 cm

6. Kapel Sint-Servatius (Rommersom)²⁷

Beeldengroep, **Calvarie**, 1^e helft 16^e eeuw, gepolychr. hout, totale hoogte kruis 180 cm
Beeld, **H. Hubertus**, 1^e helft 16^e eeuw, gepolychromeerd hout, 85 cm
Beeld, **H. Servatius**, 1^e helft 16^e eeuw, gepolychromeerd hout, 85 cm
Buste, **H. Servatius** (?), 18^e eeuw, beschilderd hout (niet meer ter plaatse) (niet gefotografeerd)
Reliëf, **Hoofd van Christus**, in hoeken geschilderd Jezusmonogram, eind 19^e eeuw, reliëf in gepolychromeerd gips, 50 x 50

7. Kapel, O.-L.-Vrouw-van-Troost (Elst)²⁸

Het zaalkapelletje met veelhoekig afgesloten koor werd gebouwd in de 18^e eeuw. Het is opgetrokken in baksteen en natuursteen; In 1796 werd deze kapel ook '*Meikapel*' genoemd en in 1851 stond ze bekend als '*Notre Dame du Bon Repos*'; de kapel van O.L.V. van Troost is gerestaureerd in 1984.

Ceramik: Porselein, beeldje **O.-L.-Vrouw met Kind**, 2^e helft 19^e eeuw, zgn. Brussels porselein, opgesteld in stomp tussen vaasjes met kunstbloemen, beeldje is 22 cm (M 141674'79)

8. Kapel Sint-Antonius (Nerm)²⁹

Omwille van een nieuwe wegaanleg werd de oude kapel vervangen door een nieuw gebouwtje dat op 14 mei 1978 werd ingehuldigd, opgericht in herbruikte natuursteen naar de plannen van Hubert Mannaerts van Hoegaarden

de oude weg en kapel vóór 1978

18

Honsem³⁰

1. Kapel Sint-Ermelindis (Meldert)³¹

Beeld (buitenkant), **H. Ermelindis**, 17^e eeuw, witte steen, ca. 45 cm (M 234044'75)
Beeld (buitenkant), **H. Rochus van Montpellier**, 17^e eeuw, gepolychromeerde steen (niet gefotografeerd)

2. Kerk Sint-Ermelindis (Meldert)³²

²⁷ Ceulemans Chr., p. 45-46

²⁸ Ceulemans Chr., p. 46

²⁹ Ceulemans Chr., p. 46

³⁰ Ondertussen hoort Meldert bij Hoegaarden

³¹ Ceulemans Chr., p. 48-49

³² Ceulemans Chr., p. 49-53

Beeld door F. Malfait, van Brussel, **H. Hart van Jezus**, getekend en gedateerd op voetstuk 1875, eik, 150 cm (M 234075'75)

Beeld door F. Malfait, van Brussel, **H. Hart van Maria**, getekend en gedateerd op voetstuk 1875, eik, 148 cm (M 234074'75)

Beeldengroep (buitenkant), **Calvarie**, op einden van kruis symbolen van de Evangelisten, begin 16^e eeuw, Leuvens atelier (?), hout met sporen van polychromie, corpus van Jezus ca. 170 cm, beelden van Johannes en Maria ca. 150 cm (M 234110'75)

Beeld, **H. Ermelindis**, eind 19^e eeuw, gepolychromeerd hout, ca. 90 cm (M 234091'75)

Beeld, **H. Jozef met Jezuskind**, eind 19^e eeuw, eik, 140 cm (M 234098'75)

Kruis van Golgotha, zonder corpus, met Passiewerktuigen, 19^e eeuw, eik, 142 cm

3. Kapel Sint-Quirinus³³ (Meldert)

Het driezijdig afgesloten kapelletje met uivormig torentje boven de oostijde werd gebouwd in 1766. Als materiaal werd zandsteen gebruikt

Architectuur

Portaal (en poortgebouw), in westgevel, in reliëf voorstelling **H. Quirinus**, wapenschild en – spreuk van Duras en Vandernoot, gedateerd 1766, zandsteen (M 234237'75)

Altaar

Portiekaltaar, toegewijd aan H. Quirinus, in portiek beeld van de heilige, op altaartafel geschilderd Quirinusmonogram, 3^e kwart 18^e eeuw, beschilderd hout, beeld 19^e eeuw (?), gepolychromeerd hout (M 234238'75)

Decoratie

Stuc, in plafond voorstelling gekroond Mariamonogram omringd door drie Engelenkopjes, 3^e kwart 18^e eeuw, beschilderd stuc, fragment zonder kroon (M 234243'75), zonder Engeltje bovenaan (M 234242'75)

Ex Voto

Lijst (2) met ex voto voorstellend **Mensen in gebed. Borelingen en lichaamsdelen**, 18^e-19^e eeuw, metaal op textiele ondergrond, lijst ca. 40 x 35 (M 234239'75), (M 234240'75)

Folklore

Kunstbloemen en –vruchten onder stomp (2 van 4), 2^e helft 19^e eeuw, in porseleinen vaasjes, respectievelijk vaasje (1 van 2) met naam Maria 60 en vaasje (1 van 2) verguld 55 (M 234241'75)

Outgaarden

Kerk Sint-Niklaas³⁴

Beeld, **H. Eligius**, 1^e helft 16^e eeuw, Leuvens atelier, attributen recent vernieuwd, beschilderde eik, 135 cm (M 100812'75); M 234303'75)

Beeld, **H. Gertrudis van Nijvel**, eind 17^e/begin 18^e, beschild. hout, ca. 60 cm (M 234314'75)

Beeld, **H. Hubertus** (?), 17^e – 18^e eeuw, gepolychromeerd hout, ca. 110 cm (M 234318'75)

Beeld, **H. Nikolaas**, 17^e – 18^e eeuw, gepolychromeerd hout, ca. 100 cm (M 234319'75)

Beeld, **H. Sebastiaan**, 17^e – 18^e eeuw, gepolychromeerd hout, ca. 140 cm (M 234339'75)

Gekleed beeld, **O.-L.-Vrouw met Kind**, buste 18^e – 19^e eeuw, kleding 19^e eeuw, voorzijde met kanten kragen en sluier en geborduurde mantel in fluweel (M 234312'75)

³³ Ceulemans Chr., p. 58-59

³⁴ Ceulemans Chr., p. 77-78

De onbekende heilige uit de kerk van Outgaarden in de tentoonstelling te Meldert is de **Heilige Franciscus Xaverius (1502-1552)**, met rozenkrans en een kruis (ontbreekt) in de rechterhand; hij is patroon van de missies en wordt aanroepen tegen de pest, hagel en storm op zee Zijn feestdag valt op 3 december.

De 'Xaverianen' met het aartsbroederschap van Sint-Franciscus kreeg haar vaandel te Hoegaarden in 1874; zij Zetten zich in voor de arbeiders vooral met onderwijs en patronaatswerking (bibliotheek, toneel, muziekvereniging) Het gewezen schooltje dat pastoor Figeys opende te Outgaarden, heeft nu als woonhuis verbouwd, nog een beeldje in de gevel dat waarschijnlijk ook Franciscus Xaverius voorstelt

Processie te Kingungi 1934

Van 1926 tot 1994 hebben de Zusters van Mariadal missieposten gehad in Congo Met de beperkte middelen van ginder werd er ook daar 'processie' gehouden zoals hier!

de hulp werd alleen in natura bedeed (soep, melk, brood, kleding, steenkool, ..) en was niet gratis (normaal gezien); de bedelingen kaderden binnen de heersende rantsoenering;

ze vormden er dus geen aanvulling op en bijgevolg moesten hiervoor rantsoenzegels worden ingeleverd. De steungerechtigden werden ingedeeld in categorieën en kregen een Winterhulpkaart met een geldigheid van 5 maanden.

Na verloop van tijd richtte Winterhulp zich meer en meer op de kwetsbaarste van de maatschappij: zwangere vrouwen, pasgeborenen, jongeren, krijgsgevangenen, oudstrijders. Mettertijd ging de geneeskundige hulp een grotere rol spelen

De eerste taak was het inzamelen van bijdragen waarvoor ze eerst en vooral konden rekenen op de jaarlijkse tussenkomst van de schatkist. Daarnaast werd er aan ieder Belg een solidariteitsbijdrage gevraagd evenredig aan het inkomen ('storting van de aangeslotenen'). Giften mochten in geld en natura; verbeurdverklaarde goederen werden aanvaard; collectes, feesten, loterijen, voorstellingen, verkopen, e.d. Winterhulp was de enige organisatie die dergelijke evenementen zonder toestemming van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid kon inrichten.

Organisatie

Arrondissement Leuven telde aanvankelijk 119 gemeenten, met in elke gemeente een plaatselijk comité. Daarvan waren er 4 Franstalig: L'Ecluse, Neerheylissem, Opheylissem en Zétrud-Lumay (vanaf 1 maart 1943 onder Nivelles).

De 115 werden eerst onder 86 (62 plaatselijke en 24 gewestelijke), later onder 77 comités verdeeld (50 plaatselijke en 27 gewestelijke):

Redenen schorsing plaatselijk comité: onvoldoende bedrijvigheid, plaatselijke moeilijkheden, gebrek aan personeel

Lijst van de plaatselijke comités:

39 Hoegaarden (Hoegaarden-Outgaarden: schorsing op 12.08.1944, opgeslorpt door Tienen-Neerlinter-Oplinter)

66 Meldert

83 Outgaarden (schorsing op 19 april 1943, opgeslorpt door Hoegaarden)

117 Zétrud-Lumay

100 Tienen

Inventaris

55 Naam- en adressenlijst van de verantwoordelijken van de plaatselijke comités, 1 omslag

59 Staten en samenstelling van de plaatselijke en gewestelijke comités 1941-1942, 1 omslag

61 stukken betreffende de schorsing en opslorping van de plaatselijke comités, 1942-1945, 1 omslag

63 adressenlijst en documentatie over notarissen, deurwaarders, cinemazalen en kloosters in het arrondissement Leuven (met inhoudstafel), 1 omslag

67-73 dossiers inzake verzameling van inlichtingen bij de plaatselijke comités (sommige gemeenten ontbreken)

Briefwisseling met de plaatselijke comités

141 Hoegaarden, 1941-1944, 1 omslag

168 Meldert, 1941-1945, 1 omslag

185 Outgaarden, 1941-1943, 1 omslag

219 Zétrud-Lumay, 1941-1943, 1 omslag

245 Weddestaten van het personeel plaatselijke comités, 1940-1945, 1 omslag

Dienst financiën

- 293 Hoegaarden, 1940-1944,
- 320 Meldert, 1941-1945
- 336 Outgaarden, 1941-1942
- 371 Zétrud-Lumay, 1941-43

- 381 Register van inkomende en uitgaande brieven 1943-1945, 1 deel

Inspectie en controle

- 581 Hoegaarden, 1941-1944
- 608 Meldert, 1941-1944
- 625 Outgaarden, 1941-1943
- 659 Zétrud-Lumay, 1941-1943

Dienst bevoorrading

- 776 Hoegaarden, 1941-1945, 1 omslag
- 803 Meldert, 1942-1945, 1 omslag
- 820 Outgaarden, 1942, 1 omslag
- 853 Zétrud-Lumay, 1941-1942, 1 omslag

Beschikkingen van het parket ...van afgestane en verbeurdverklaarde goederen die werden overgemaakt aan de plaatselijke comités

- 1115 Hoegaarden, 1941, 1 omslag
- 1131 Meldert, 1941, 1 omslag
- 1140 Outgaarden, 1941, 1 stuk

Dienst propaganda

- 1250 Hoegaarden, 1940-1944, 1 omslag
- 1277 Meldert, 1941-1944, 1 omslag
- 1294 Outgaarden, 1941-1943, 1 omslag
- 1328 Zétrud-Lumay, 1941-1943, 1 omslag

De vlag van de

*‘Koninklijke Harmonie Sint-Quirinus
– Meldert-Brabant’*

van 18 juli 1926

was tentoongesteld te Meldert
tot 3 juni

2 schapen op het wapenschild??

Op sigarenbandje - 1965

Wie helpt ons?

Retouradres
Billen Raymond
Kalverstraat 24
3320 Hoegaarden

Driemaandelijks tijdschrift P802006
Afgiftekantoor 9550 HERZELE
juni, juli, augustus

Inhoud Familieschoon Anno LIX nr. 64(NR) 2/2018

Art. 270 Vergadering van de hoofdraad van de Confrerie – 17/03/2018 - Verslag
Art. 271 Onze-Lieve-Vrouw van de Stepskapel en Maria Sweerts
Art. 272 Zonet jaartal ontdekt boven poort 'Paradijshoeve' (1727)
Art. 273 aanvulling genealogie Sweerts: Lucie Sweerts (Herent 16.12.1715)
Art. 274 Gezinssamenstelling Hoegaarden 1621
Art. 275 Arnold van Duynhoven (Hoeg. 08.10.1701) trouwde te Amsterdam in 1729
Art. 276 Putzeys en de Confrérie, de gilde van 't groene claverenblad of Hubertus Sweerts
Art. 277 De familie Putzeys te Hoegaarden sinds 1783

Lidmaatschap Familieschoon 15 euro/jaar BE63 3300 5449 0008 (Bic code: BBRUBEbb)

24

Het lidgeld bedraagt 15 euro/jaargang

Wie minimum 50 euro stort wordt steunend lid, met vermelding in ons tijdschrift

Wie 5 euro betaalt wordt lid van de heemkring zonder tijdschrift

Ons rekeningnummer : BE23 3630 8110 6891

BIC begunstigde: BBRUBEbb

Bezoek ons ook op facebook

Inlichtingen: Diane Nitelet, nitelet.di@telenet.be 0496/203 997
e-mail: raymondbillen52@gmail.com 016/767 186
e-mail: dodionm@hotmail.com

Bestuursleden Hoegaardse Heemkring:

Yvette Kleynen (voorzitter), Rik Cipers (ondervoorzitter)

Elise De Dobbeleer, Diane Nitelet, Bart Hendrix, Wasily Pedjko, Bouthé Irène, Maurice Dodion, Georges Stienlet, Noël Verlaers en Raymond Billen